18.10.2022

Sonja Pyykkönen
Luontoympäristöosasto

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kasvinsuojeluaineiden kestävästä käytöstä

Asiantuntijalausunto

Ympäristöministeriö yhtyy valtioneuvoston kantaan.

Ympäristöministeriö tukee asetuksen tavoitteita vähentää kemiallisten kasvinsuojeluaineiden käyttöä ja riskejä, lisätä integroitua torjuntaa, edistää vähemmän vaarallisten kasvinsuojeluaineiden käyttöä, sekä parantaa seurantatietojen saatavuutta. Maatalous on hyvin riippuvaista kasvinsuojeluaineista ja tätä riippuvuutta on tärkeää hallitusti vähentää. Vihreän kehityksen ohjelman mukaisesti EU:n tavoitteena on vähentää kasvinsuojeluaineiden käyttöä sekä EU:ssa että globaalisti. Myös kansallisesti kasvinsuojeluaineiden käytön vähentäminen on tarpeellista. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että toimia tehdään johdonmukaisesti kaikilla tasoilla. Komission ehdottamaa kansallisten vähennystavoitteiden laskentatapaa olisi kuitenkin kehitettävä valtioneuvoston kannan mukaisesti.

Suomen ympäristökeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen selvityksessä todetaan, että Suomen kasvintuotannossa on runsaasti erilaisia työkaluja kemiallisten kasvinsuojeluvalmisteiden käytön vähentämiseksi[1]. Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämistavoite kannustaa kestävämpiin viljelyratkaisuihin ja pyrkii vähentämään ympäristön kemikalisoitumista.

Kasvinsuojeluaineiden ympäristövaikutukset ovat Suomessa arvioitu Eurooppalaisittain pieniksi, mikä johtuu maatalousmaan pinta-alan pienestä osuudesta sekä kasvinsuojeluaineiden verrattain vähäisestä käytöstä peltohehtaaria kohti. On kuitenkin huomattava, että ympäristöpitoisuuksista Suomessa on vain vähän mittaustietoa ja olemassa oleva tieto on lähinnä vesistöseurannoista. Eliöstön, maaperän ja sedimentin pitoisuuksista ei ole koottua tietoa. Vesistöseurannoissa kasvinsuojeluaineiden pitoisuudet ovat olleet pääsääntöisesti pienempiä kuin haitattomaksi arvioidut pitoisuudet. 2000-luvun alun jälkeen haitallisimpia aineita on poistunut käytöstä ja valmisteiden ympäristörajoituksia on tarkennettu.

SYKEn ja Luken julkaisun mukaan satovaikutusten ja taloudellisten vaikutusten arvio on suuntaa antava. Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset ovat suuret ja ne kasvaisivat nykyisestä niin viljelijöiden kuin hallinnon osalta. Vähentämistavoitteen kustannukset eivät olisi kaikilta osin uusia, vaan osa niistä on vastaavia kustannuksia kuin nykyisen

[1] https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/547941/luke-luobio_75_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

kasvinsuojeluaineiden kestävän käytön direktiivin kustannukset. On myös hyvä tunnistaa, että kustannustarkastelussa ei pystytä huomioimaan kemikalisoitumisen vähenemisestä aiheutuvia hyötyjä, joita voivat olla esim. maaperän, vesien ja monimuotoisuuden kemikalisoitumisen välttämisestä saavutettavat hyödyt. Esimerkiksi hyönteispölytys on edellytys tai se parantaa lukuisten maatalous- ja puutarhakasvien sadon määrää, mutta kemikaalien vähentämisen myötä paranevien pölytyspalveluiden kustannushyötyä ja arvonlisää ei pystytä ottamaan laskemissa huomioon.

Ympäristöministeriö tukee asetuksen tavoitteita tehostaa kansallisten kasvisuojeluaineiden toimintasuunnitelmien vaikuttavuutta ja seurantaa. Nykyisin kansallinen toimintasuunnitelma uusitaan viiden vuoden välein. Suomessa se tehdään Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin johdolla viranomaisten ja sidosryhmien yhteistyönä. Ehdotuksen mukaisesti kansallisia toimintasuunnitelmia olisi tarkasteltava ja tarvittaessa muutettava kolmen vuoden välein. Toimintasuunnitelmien toteutumisesta olisi raportoitava vuosittain. Tämä aiheuttaisi merkittävää hallinnollisen taakan lisääntymistä ja uusien viranomaisresurssien tarvetta.

Ympäristöministeriön kannattaa toimia viljelyjärjestelmien kehittämiseksi, jolloin riippuvuus kasvinsuojeluaineista vähenisi. Ehdotuksen yhtenä tavoitteena on integroidun torjunnan edistäminen ja sen toteutumisen seuranta. Viljelijöiden kouluttaminen ja integroidun torjunnan täysmääräinen soveltaminen ovat avainasemassa kasvinsuojeluaineiden käytön ja niistä aiheutuvien riskien vähentämisessä. Ehdotuksen mukaiset raportointivelvoitteet olisivat kuitenkin suhteettoman raskaat sekä maatalousyrittäjille että viranomaisille. Ympäristöministeriön arvion mukaan integroitua torjuntaa voitaisiin edistää paremmin panostamalla viljelijöiden koulutukseen ja kasvikohtaisten integroidun torjunnan ohjeiden kehittämiseen kuin käyttämällä resursseja raportointiin.